

Víte, jak řešit problém šikany a sexuálního obtěžování?

Stalo se Vaše dítě obětí šikany? Víte, že existuje šikana také na pracovišti? Hasičský záchranný sbor JMK ve spolupráci s Policií ČR – Krajské ředitelství Brno a Diecézní charitou Brno Vám nabízí několik rad, jak rozpoznat různé druhy šikany (vč. sexuálního obtěžování) a jak se těmto útokům bránit.

Co vše může být považováno za šikanu?

Šikanou rozumíme:

- jakékoliv chování, jehož záměrem je **opakovaně ubližovat, ohrožovat nebo zastrašovat** jiného člověka, případně skupinu lidí,
- **fyzický útok** (bití, poškozování věcí druhých) nebo **slovní napadání** (vydírání, nadávky, pomluvy, vyhrožování, ponižování).

Šikana je nebezpečná kvůli závažnosti a dlouhodobému působení, což mívá za následek **narušení duševního a fyzického zdraví** oběti.

Šikana ve škole nebo jinde v dětském prostředí

Nejčastější obětí šikany je dítě, které:

- neumí nebo se nemůže bránit,
- jakkoliv se odlišuje od průměru (např. nosí brýle, má nadváhu, přestěhovalo se, je slabé),
- je duševně zaostalejší nebo naopak je nadprůměrně vyspělé,
- je jiné barvy pleti nebo národnostní menšiny.

Kdo bývá dětským agresorem:

Šikany se dopouští často dítě starší než jeho oběť, a které je agresivní ke svému okolí. Šikanující sklony však může skrývat za oblíbenost v kolektivu, velké sebevědomí a temperament. V kolektivu si agresor vydobývá pozici vůdce.

Typově může být agresor:

- **„hrubián“** – primitivní, násilný, s kázeňskými problémy, žijící ve špatném rodinném zázemí, šikanováním zastrašuje ostatní,
- **„elegán“** – vystupuje velmi slušně a kultivovaně, šikanuje rafinovaně a skrytě beze svědků,
- **„vtipálek“** – velmi sebevědomý, výmluvný, v kolektivu oblíbený a vlivný, šikanuje pro pobavení sebe a ostatních, nemá vytvořeny mravní hodnoty.

Obr. 1: V případě nutnosti informujte Policii ČR.

Varovné signály, které Vám napoví, že se něco děje:

- dítě nemá kamarády,
- dítě je zaražené, vyhýbá se mluvit o tom, co se děje ve škole, špatně spí, je plačtivé,
- prospěch dítěte se zhoršil, nedokáže se soustředit, nemá o nic zájem,
- před odchodem do školy nebo po příchodu ze školy si dítě stěžuje na zdravotní problémy,
- při cestě do nebo ze školy dítě chodí oklikami nebo chodí za školu,
- po návratu ze školy má dítě roztrhané oblečení nebo zničené školní či osobní věci,
- dítě potřebuje často peníze, „ztrácí“ kapesné, kupuje fiktivní školní pomůcky, neplatí si obědy ve škole,
- dítě nedokáže přesvědčivě vysvětlit svá zranění.

Co dělat proti šikanování Vašeho dítěte ve škole?

- jednejte okamžitě (s učiteli, ředitelem, příp. výchovným poradcem nebo odborem sociálně - právní ochrany dítěte),
- ujistěte své dítě, že jste plně na jeho straně a že má Vaši plnou podporu a ochranu,
- zjistěte od dítěte co nejvíce informací, se kterými se obrátíte na školu,
- v situaci, kdy je dítě fyzicky napadeno, nechte jej ošetřit a dočasně jej neposílejte do školy (zamezte kontaktu s agresorem),
- nechtějte po dítěti, aby bylo silné a útoky vracelo samo – nemá na to sílu, jednat musíte Vy,
- o šikanování Vašeho dítěte jednejte okamžitě s učiteli nebo ředitelem ihned po takovém zjištění,
- s učiteli jednejte osobně, ne telefonicky,
- můžete zažádat o přeložení dítěte do jiné třídy nebo na jinou školu,
- pokud se školou nenajdete řešení, obraťte se na školský úřad nebo českou školskou inspekci,
- povídejte si s dítětem, buďte mu oporou a dávejte mu návody, jak se vyhnout, či jak se zachovat, v nebezpečných situacích,
- v případě podezření na páchaní trestné činnosti na Vašem dítěti informujte neprodleně Policii ČR.

Více informací naleznete např. na www.minimalizacesikany.cz.

Šikana na pracovišti

Se šikanou se nemusíme setkávat jen ve škole, ale také na pracovišti mezi lidmi, které bychom mohli označit jako inteligentní a kultivované. Oproti dětské

šikaně, kde se projevuje agrese fyzická a psychologická v jednodušší podobě, šikana na pracovišti je mnohem rafinovanější a zákeřnější. Vyznačuje se vysokým stupněm psychologické agrese, donášením nadřízeným a intrik, ale mizivým procentem fyzických útoků. Psychologické, psychosomatické a sociální následky jsou však stejné.

Mobbing a bossing

V případě **mobbingu** se jedná o systematické intrikování a šikanování ze strany spolupracovníků s cílem někoho poškodit, znemožnit a způsobit mu škodu.

Bossing znamená prakticky totéž, ale k šikanování dochází ze strany vedoucího pracovníka s využitím jeho nadřazeného postavení v zaměstnání.

Důvody k šikaně:

- závist (lepší pozice v zaměstnání, rodinné zázemí, peníze, vzhled, apod.),
- touha ovládat druhé,
- sexuální motiv.

Jaké jsou strategie mobbingu:

- izolace postiženého pracovníka (nezvání na oslavy, přátelská posezení, ale také na oficiální akce, jako např. porady apod.),
- šíření pomluv,
- sabotování práce (postižený pracovník nedostává důležité informace – dochází k neúmyslnému neplnění úkolů),
- znevažování výkonu a schopností (dobře odvedená práce „není vidět“, naopak sebemenší chybička se nafoukne do obrovských rozměrů),
- v případě bossingu nižší nebo žádné osobní ohodnocení, prémie,
- poškozování soukromí (rozebírání manželského života, anonymní telefonáty apod.).

Kdo bývá nejčastěji obětí mobbingu či bossingu:

- noví pracovníci,
- lidé, kteří práci potřebují z existenčních důvodů,
- lidé, kteří jsou něčím nápadní,
- příliš aktivní a úspěšní lidé (vzbuzují obavy u kolegů, u vedoucích pracovníků – strach o svoji pozici).

Co dělat, jste-li obětí mobbingu či bossingu?

- vždy jednejte a řešte vzniklý problém,
- **schovávejte si důkazy** (písemná dokumentace, e-maily, nahrávka na diktafon, záznam na mobil, apod.),
- **zajistěte si osobní svědectví** v momentech, kdy jste diskriminováni (např. kolega),

- **zapisujte si veškeré události do deníku** (tyto důkazy mohou být rozhodující v jednání s vedením firmy, s odbory nebo v případném soudním procesu),
- **nezůstávejte s problémem sami**, promluvte si s někým blízkým, či s odborníkem,
- zvažte rizika a rozhodněte se, zda zůstat v práci a problém řešit, či odejít.

Co je sexuální obtěžování?

Zákoník práce popisuje sexuální obtěžování jako **jednání sexuální povahy v jakékoliv formě, které je zaměstnancem oprávněně vnímáno jako nevíтанé, nevhodné nebo urážlivé, kdy takové jednání vede ke snížení důstojnosti dotčeného člověka.**

Obr. 2: Sexuální obtěžování na pracovišti.

Za sexuální obtěžování se považuje také jednání sexuální povahy, které může být vnímáno jako podmínka pro rozhodnutí, které ovlivní práci obtěžované osoby. Sexuální obtěžování je jedna z forem diskriminace, při které se využívá a zneužívá nerovnosti mezi osobami.

Druhy sexuálního obtěžování

Obtěžování pro něco

Člověk je sexuálně obtěžován s podmínkami poskytnutí nebo naopak zabránění postupu v zaměstnání. Obtěžování může být i podmiňováno udržetím pracovní pozice nebo zaměstnání samotného.

Obtěžování vytvářející nepřátelské prostředí

Jednání sexuální nebo jiné povahy, která znepríjemňují a znesnadňují práci nebo vytvářejí zstrašující, nepřátelské nebo útočící pracovní prostředí (např. sexuální nápisy, pornografické fotografie, kalendáře nebo časopisy vystavené na pracovišti).

Sexuální nátlak – trestný čin

Od 1. ledna 2010 je závažná forma sexuálního obtěžování kvalifikována jako trestný čin „sexuální nátlak“. Dopustí se ho ten, kdo jiného přiměje k pohlavnímu styku, k obnažování nebo podobnému chování a zneužije přitom jeho závislosti, bezbrannosti nebo svého postavení a vlivu.

Za spáchání trestného činu sexuální nátlak hrozí pachateli ze zákona trest vězení od půl roku do čtyř let nebo zákaz činnosti.

Co může dělat obtěžovaná osoba?

V případě, že jste ve svém zaměstnání sexuálně obtěžován/a máte svá práva. Vedoucí zaměstnanci jsou povinni vytvářet příznivé pracovní podmínky.

Pokud by zaměstnavatel nezjednal nápravu, mohl by být za nečinnost postižený.

Především tedy:

- vyzvěte svého nadřízeného nebo jeho přímého vedoucího, aby zjednal nápravu,
- informujte odborovou organizaci,
- žádejte pomoc na úřadu práce,
- podejte písemnou stížnost (více na webu Ministerstva práce a sociálních věcí: www.portal.mpsv.cz),
- podejte žalobu (můžete požadovat majetkovou náhradu škody za znemožněný postup, nevyplacené prémie atd., můžete také požadovat odškodnění nemajetkové újmy podle toho, jakým způsobem jste byli poškozeni),
- uschovávejte důkazy (např. SMS zprávy, e-maily, požádejte kolegy o svědecké výpovědi),
- pokud jste se stali obětí trestného činu, neváhejte a oznamte to neprodleně Policii ČR.

Obr. 3: Pokud jste se stali obětí trestného činu, oznamte to Policii ČR.

***Jednejte, braňte se, nenechte dojít šikanu
nebo sexuální obtěžování až do závažnějších stadií!***

Chcete se dovědět více o tom, jak se správně chovat při mimořádných událostech? V rámci projektu „Vaše cesty k bezpečí“ Vám Hasičský záchranný sbor JMK ve spolupráci s Policií ČR a Diecézní charitou Brno nabízí další tipy našich chytrých blondýnek, které Vám na webové adrese www.firebrno.cz/vase-cesty-k-bezpeci poradí, jak nejlépe vyřešit i jiné situace, ohrožující Vaši bezpečnost, zdraví, životy a majetek.